

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1993-1994

ISSN 1211-7250

BRNO 1997

381 ch. n. 1992
382

250,-

S 9395458

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1993-1994

Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: ps@isibrno.cz

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc

Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Patrik Červák, Mgr. Balázs Komoróczy,
Ing. Petr Škrdla

Na titulním listě: Rekonstrukce skládané dýky z Maref

Tisk: Tiskárna Gloria, Rosice u Brna

Náklad: 400 ks

Publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou

© 1997 by the Authors

All rights reserved

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

HLÍNA (okr. Brno-venkov)

"Za severními humny". Neolit (ojedinělé nálezy), mladší a pozdní doba hradištní. Sídliště. Povrchový průzkum Okresního muzea Brno-venkov v Předklášteří.

Povrchovým sběrem 26. března 1993 se podařilo ověřit již dřívějšími nálezy (Belcredi a kol. 1989, 173, č. 25/II) indikované slovanské sídliště 11. - 1. poloviny 13. století v polní trati na severozápadním okraji intravilánu obce. Sídlištní plocha je situována na zahradách a záhumenních parcelách domů č.p. 1, 54, 71, 72, 86, 103 a prodejny smíšeného zboží ve Hlíně, 60 - 180 m SSZ tamního kostela sv. Kunhuty; na St. mapě 1 : 5 000 odvozené, listu Moravský Krumlov 4-4 z r. 1986 je povrchovými nálezy vytýčený areál sídliště vymezen body od Z a J okrajové sekční čáry vzdálenými 28:347, 43:357, 37:375, 18:375 a 21:354 mm. Podle dosavadních nálezů keramiky oválný sídlištní areál o osách cca 150 x 120 m a ploše asi 1,1 ha zde zaujal poměrně exponovanou polohu pod úpatím Hlínského kopce, v centrální části Hlínské vrchoviny, na plochem, k jihozápadu se mírně svažujícím plató, v nadmořské výšce 425 - 432 m. Půdní pokryv na lokalitě tvoří mělké kvalitní hnědozemě či hnědé půdy, v jižní části vystupuje k povrchu skalní podloží dioritů, popř. granodioritů Brněnského masivu. Nejbližší dnešní vodní zdroj protéká rychle se zahlubujícím korytem asi 100 m od severozápadního okraje sídliště, další prameništní polohy jsou pak situovány již ve vzdálenosti přes 300 m na východ a jih.

Povrchovým sběrem bylo získáno vedle několika úlomků vypálené mazanice a snad neolitického hrubého kamenného úštěpu celkem 169 keramických fragmentů mladší a pozdní doby hradištní. V souboru obvyklé typové skladby a několika technologických skupin (typově jde o nejrůznější tvarové a velikostní varianty hrncovitých nádob a zásobnice; např. hrnčina s příměsí tuhy je v souboru zastoupena cca 27 %) patří hlavní masa nálezů 11. a 12. století, přítomny jsou ale i jak exempláře zařaditelné snad na konec 10. století, tak na lokalitě naopak nejmladší radělkovaná keramika 1. poloviny 13. věku. Zřejmě tehdy došlo v rámci strukturálních proměn osídlení k přesunu sídliště o asi 200 m na JJV, na místo vrcholně středověkého jádra dnešní vsi půdorysu klasické silniční ulicovky s farním kostelem, uváděným spolu se vsí poprvé již roku 1365 (Bistřický - Spurný - Václavek - Zemek 1991, č. 93). S osídlením raného středověku poblíž trasy brněnsko-znojenské stezky mohl souviset i blíže nelokalizovaný bohatý denárový poklad z konce 11. století, na katastru obce odkrytý již roku 1865 (Cach 1972, 59-60, č. 206).

Jiří Doležel, AÚ AV ČR Brno

Literatura:

Belcredi, L., a kol., 1989: Archeologické lokality a nálezy okresu Brno-venkov. Brno.

Bistřický, J. - Spurný, F. - Václavek, L. - Zemek, M., 1991: Moravské a slezské listiny liechtenštejnského archivu ve Vaduzu I, 1173 - 1380. Mikulov - Rajhrad - Hodonín - Znojmo - Brno.

Cach, F., 1972: Nejstarší české mince II. České a moravské denáry od mincovní reformy Břetislava I. do doby brakteátové. Praha.

Resumé:

An dem nordwestlichen Rande des Intravilans der Gemeinde, etwa 150 m NNW von der Kirche St. Kunigunde wurde im Jahre 1993 mittels der Oberflächensammlung eine Siedlung aufgefangen, die auf der Fläche etwa 1,1 ha in der relativ exponierten Lage von 426 - 432 m ü. M. im Hliner Bergland situiert ist. Ihre Dauerzeit grenzen im ganzen starkc Keramikfunde (169 St.) im Zeitabschnitt von 11. bis der ersten Hälfte des 13. Jahrhunderts ab, wann diese ältere slawische Ortschaft im Rahmen der hochmittelalterlichen strukturellen Änderungen durch um 200 m südöstlich verschobenes Dorf mit der Pfarrkirche auf dem Straßengrundriß ersetzt

wurde. Auf der untersuchten Fläche waren auch vereinzelte Funde von neolithischem steinernem Schliff- und Spaltgerät.

HOLASICE U VEVERSKÉ BITÝŠKY (okr. Brno-venkov)

"Ceblovice". Zaniklá středověká ves Ceblovice. Povrchový průzkum.

Cíleným povrchovým průzkumem byl 10. srpna 1994 zkoumán areál zaniklé středověké vsi Ceblovice, tradicí i dosavadním bádáním shodně umístěvané do prostoru stejnojmenné luční enklávy v lesích severní části katastru, při hranici s katastrem lažáneckým, 1 350 m severně vlastní vsi Holasice (Oharek 1923, 295; Vermouzek 1978). Průzkum tuto lokalizaci potvrdil a dále upřesnil, zaniklá středověká ves zde zaujala širokou pramennou pánev krátkého, ve směru východ - západ probíhajícího údolí drobné vodoteče v Deblínské vrchovině, modelovaného ve fylitech a bitešských ortorulách a spadajícího prudce do průlomového údolí řeky Svratky. Povrchový průzkum prokázal stopy osídlení pouze na severní straně údolí, na zatravněném, k jihovýchodu až jihu orientovaném svahu nad okrajovou údolní hranou, v pásu asi 150 m dlouhém a až 50 m širokém, v nadmořské výšce 306 - 326 m (St. mapa 1 : 5 000 - odvozená, list Tišnov 4-4 z r. 1992: plochu s nálezy, částečně zasahující ve své západní části i na k.ú. obce Lažánky, vymezují body, od Z a J okrajové sekční čáry vzdálené 187 a 365, 190 a 370, 214 a 373, 217 a 363 mm).

Vlastní povrchový sběr ve výše vytýčeném prostoru přinesl vedle asi recentního fragmentu keramické dlaždice či prejzu celkem 44 keramických zlomků, z toho 8 zlomků okrajových a 2 ze zdobených výdutí, typově jsou v souboru zastoupeny hrnky s uchem, různé varianty hrců, zvoncovité poklice a zásobnice. Zhruba čtvrtina kolekce patří tuhové keramice prvých dvou třetin 13. století (vyhnuté a vzhůru vytažené okraje, radélkový dekor), většinu tvoří standardní šedá keramika 14. století, několik zlomků však patří i pokročilé 2. polovině 15. věku. Chronologické zařazení archeologických nálezů vcelku koresponduje s písemnými zprávami o vsi, podle které se nejprve v období 30. - 70. let 13. století psali někteří členové rodu erbu beraních rohů a poté byly od roku 1299 Ceblovice připomínány až do počátku 16. věku jako trvalá součást deblínského dominia. Snad tehdy bylo zanikající sídliště transformováno do podoby panského dvora, rovněž ten však někdy před rokem 1570 zpustl a příslušná plůžina, částečně zalesněná, byla rozdělena mezi katastry sousedních vsí (základní historická data viz Vermouzek 1978, 320; Jan 1995, 11, 16-18). Charakter průzkumu nedovoluje bezpečně rozhodnout o půdorysném typu zaniklé vsi, vedle jednořadého dispozičního řešení, navozeného výsledky povrchového průzkumu, nelze vyloučit i osazení obou stran potočního údolí.

Jiří Doležel, AÚ AV ČR Brno

Literatura:

Jan, L., 1995: Neznámá listina na deblínském panství, Časopis Matice moravské CXIV, 3-24.

Oharek, V., 1923: Vlastivěda moravská. II. Místopis. Tišnovský okres. Brno.

Vermouzek, R., 1978: Zaniklá vesnice Ceblovice na Tišnovsku, Vlastivědný věstník moravský XXX, 318-321.

Resumé:

Die Oberflächenuntersuchung bestätigte im Jahre 1994 die bisherige Lokalisation des wüsten mittelalterlichen Dorfs in den Raum der Wiesenenklave in den Wäldern 1300 m nördlich von dem eigenen Katasterdorf Holasice.